

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2026. № 4.

ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.102>

УДК 339.5 (5-11)

С. В. Нараєвський,

к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5527-893X>

АНАЛІЗ ЗМІН СТРУКТУРИ ЕКСПОРТУ КРАЇН СХІДНОЇ АЗІЇ

S. Naraievskyi,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of

International Economics, National Technical University of Ukraine

«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

ANALYSIS OF CHANGES IN THE EXPORT STRUCTURE OF EAST ASIAN COUNTRIES

У статті проведено аналіз зміни структури товарного експорту країн Східної Азії. Серед країн цього регіону для проведення аналізу були обрані Китай, Японія, Південна Корея, Тайвань. Критерієм такого відбору була наявність потужного промислового виробництва та, на його основі, значних обсягів експорту промислової продукції з великою часткою доданої

вартості. Інші країни регіону Східної Азії (Монголія та Північна Корея), а також окремі адміністративні райони Китаю (Гонконг та Макао) детально не досліджувалися, через відсутність у них потужного промислового сектору економіки.

Проаналізовано зміну частки промислової продукції у товарному експорті окремих країн Східної Азії. Вона засвідчила зростання відповідного показника у Тайваню і Китаю та певне його скорочення у Південній Кореї та Японії. Також, проведено порівняльний аналіз зміни частки машинобудівної продукції у товарному експорті цих країн, що повторює ситуацію з промисловою продукцією загалом. Серед порівнюваних країн Тайваню вдалося досягти найбільшого зростання та найбільшого рівня частки машинобудівної продукції у товарному експорті.

Підтверджено, що продукція машинобудування залишається основою експорту для кожної з цих країн Східної Азії. Китай з 2009 р. став світовим лідером з товарного експорту та продовжує ним залишатися до сьогодні. Також, Китай є провідним виробником у переважній більшості видів промислової продукції. Інші досліджувані країни цього регіону мають певну спеціалізацію та домінування на світовому ринку у виробництві окремих видів складної машинобудівної продукції. Японія та Південна Корея спеціалізуються на виробництві електроніки та автомобілів, а Тайвань на виробництві електроніки та напівпровідників. Також, Японія є найбільшим експортером обладнання для виробництва напівпровідників, Тайвань – найбільшим виробником напівпровідників, Південна Корея – найбільшим виробником мікросхем пам'яті.

При порівнянні ситуації в Україні з країнами Східної Азії зазначено протилежну тенденцію у зміні структури товарного експорту. В Україні частка експорту промислової продукції у товарному експорті має тенденцію до скорочення, а частка сільськогосподарської продукції, навпаки, має стійку тенденцію до зростання, що свідчить про деіндустріалізацію економіки.

The article analysis structural changes in the exports of goods from East Asian countries. Among the countries of this region, China, Japan, South Korea, and Taiwan were selected for the analysis. The criterion for this selection was the presence of powerful industrial production and exports of industrial products with a large share of added value. Other countries in the East Asian region (Mongolia and North Korea), as well as individual administrative regions of China (Hong Kong and Macau), have not been studied in detail due to the lack of a strong industrial sector of the economy.

The change in the share of industrial products in the exports of goods of East Asian countries is analyzed. The analyzed indicators showed an increase in the corresponding indicator in Taiwan and China and a certain decrease in South Korea and Japan. A comparative analysis of the change in the share of mechanical engineering products in the commodity exports of these countries was conducted, which repeats the situation with industrial products. Taiwan achieved the highest growth and the highest share of machinery products in exports of goods.

Mechanical engineering products remain the basis of exports for each of these East Asian countries. China has been the world's leading exporter of goods since 2009 and continues to be so to this day. China is the leading producer of the vast majority of industrial products. Other studied countries in this region have a certain specialization and dominance in the world market in the production of certain types of complex mechanical engineering products. Japan and South Korea specialize in electronics and automobile manufacturing, while Taiwan specializes in electronics and semiconductor manufacturing. Also, Japan is the largest exporter of equipment for the production of semiconductors, Taiwan is the largest manufacturer of semiconductors, and South Korea is the largest manufacturer of memory chips.

When comparing the situation in Ukraine with East Asian countries, an opposite trend in the change in the export structure is noted. In Ukraine, the share of industrial exports in exports of goods tends to decrease, while agricultural

products, on the contrary, have a steady growth trend, which indicates the deindustrialization of the economy.

Ключові слова: *зміна структури, товарний експорт, промислове виробництво, Східна Азія, електроніка, напівпровідники.*

Keywords: *structural change, export of goods, industrial production, East Asia, electronics, semiconductors.*

Постановка проблеми. Більшість країн Східної Азії у ХХІ ст. продемонстрували високі темпи зростання власних економік, що, в значній мірі, було забезпечено нарощуванням промислового виробництва складної продукції з високою часткою доданої вартості. Створивши власних потужних виробників різноманітної промислової продукції ці країни почали її частину експортувати закордон, зайнявши значну частку світового ринку, а в окремих напрямках їм вдалося зайняти монопольне положення.

Кожна з країн Східної Азії, якій вдалося створити диверсифіковану сферу промисловості, пройшли шлях від виробництва і експорту простої продукції з низькою часткою доданої вартості та великим обсягом ручної праці (наприклад текстильне чи швейне виробництво) до складної машинобудівної продукції з високою часткою доданої вартості з використанням автоматизованих та роботизованих систем виробництва (наприклад виробництво напівпровідників).

У структурі товарного експорту цих країн частка промислової продукції становить понад чотири п'ятих, а частка лише машинобудівної продукції складає близько п'ятдесяти і більше відсотків, що засвідчує високу ефективність функціонування економік у цих країнах. Такі зміни позитивно впливають на рівень життя переважної більшості населення у цих країнах Східної Азії.

Результати дослідження можуть бути корисними для суб'єктів господарювання, особливо у порівнянні з ситуацією в Україні, оскільки у нас

спостерігається протилежна тенденція, а саме деіндустріалізація економіки. Так, в Україні відбувається скорочення частки промислової продукції у товарному експорті та, у її складі, машинобудівної продукції, що негативно впливає на рівень розвитку економіки та рівень життя громадян у нашій країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 2022–2025 рр. в Україні, завдяки видавництву Наш Формат, вийшла серія книг, що описують «економічне диво» в окремих країнах світу з точки зору, економіки, політики, державотворення в історичному контексті. Декілька з них мають відношення до країн Східної Азії: «Японське економічне диво. Як професійна влада та бізнес збудували провідну економіку світу» (автор Джонсон Чалмерс, 2022 р.) [1], «Корейське економічне диво: як Південна Корея стала технологічним гігантом за 30 років» (Еліс Амсен, 2024 р.) [2], Китайське диво і глобалізація. Від іноземних інвестицій до місцевих компаній-чемпіонів» (Лін Чень, 2024 р.) [3], «Тайванське економічне диво. Як невеликий острів став інноваційним центром світу» (Роберт Вейд, 2025 р.) [4].

Складність та диверсифікованість товарного експорту певної країни характеризує Індекс економічної складності (англ. Economic Complexity Index (ECI), який було розроблено співробітником Медіа-лабораторії Массачусетського технологічного інституту, Сезаром А. Ідальго та співробітником Школи управління ім. Джона Кеннеді Гарвардського університету, Рікардо Хаусманом. Саме цей показник характеризує різноманітність та складність товарного експорту на рівні країни. За баченням авторів-розробників Індекс економічної складності може характеризувати не лише ситуацію у статистиці (на конкретну дату), а й дозволяє робити прогноз розвитку економічного зростання на рівні країни на перспективу [5].

Індекс економічної складності, наразі, публікується Обсерваторією економічної складності (англ. Observatory of Economic Complexity (OEC)).

Окрім індексу економічної складності, що формується на основі даних про експорт товарів на рівні країни, статистичну інформацію на цьому ресурсі було доповнено даними про: патентну діяльність (ECI technology), наукові публікації (ECI research), зайнятість у сфері програмного забезпечення (ECI software). Також, було розроблено Індекс економічної складності на рівні продукту (англ. Product Complexity Index (PCI)) [6].

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз зміни структури товарного експорту окремих країн Східної Азії, які мають складний та диверсифікований промисловий сектор економіки, що, у підсумку, сприяє динамічному розвитку економіки цих країн загалом.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- визначити країни Східної Азії, які мають розвинутий промисловий сектор власної економіки;
- проаналізувати зміну структури та частки промислових товарів у загальному товарному експорті обраних країн Східної Азії за період 2000–2024 рр.;
- дослідити структуру експорту машинобудівної продукції загалом та по обраним групам товарів окремих країн Східної Азії;
- порівняти зміну структури товарного експорту окремих країн Східної Азії з ситуацією в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. До складу Східної Азії входить шість країн: Китай, Японія, Південна Корея, Північна Корея, Тайвань, Монголія. Значна частина міжнародних організацій, серед яких є ООН, Світовий Банк, Міжнародний Валютний Фонд, наводять окрему статистику по Китаю і, окремо, по Гонконгу та Макао. Ці дві території є особливими адміністративними районами Китаю, які були колоніальними володіннями європейських країн та повернулися під юрисдикцію Китаю: Гонконг (Сянган) у 1997 р. – раніше колонія Великобританії, Макао (Аоминь) у 1999 р. –

раніше колонія Португалії. Окрім цього Гонконг є самостійним учасником окремих міжнародних організацій: Світова організацій торгівлі (СОТ), Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС), Азіатський банк розвитку (АБР), Всесвітня митна організація (ВМО), Міжнародний олімпійський комітет (МОК) та ін. Макао, також є самостійним учасником окремих міжнародних організацій: СОТ, АТЕС, Всесвітньої туристичної організації та ін.

Порівняльну статистику по більшості країн світу стосовно їхніх обсягів промислового виробництва наводить Світовий банк. За підсумками 2024 р. три країни Східної Азії були серед світових лідерів у загальносвітовому рейтингу з виробництва промислової продукції: Китай – 4 661,4 млрд дол. (1-ше місце у світі), Японія – 867,0 млрд дол. (3-є місце), Південна Корея – 499,2 млрд дол. (5-те місце). По Тайваню та Південній Кореї статистична інформація у цьому джерелі не оприлюднюється, оскільки Тайвань розглядається як одна з провінцій Китаю, а Північна Корея є закритою, відсталою, бідною країною з мінімальним обсягом промислового виробництва. Монголія за обсягом промислового виробництва (1,3 млрд дол.) займає лише 140-ве місце у цьому рейтингу. Статистична інформація по окремим адміністративним районам Китаю у цьому переліку також є, але вони суттєво поступаються трійці лідерів регіону за обсягами промислового виробництва: Гонконг – 3,8 млрд дол. (103-є місце), Макао – 347,4 млн дол. (160-те місце) [7].

Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (англ. United Nation Industrial Development Organization (UNIDO)) у своєму щорічному звіті (International Yearbook of Industrial Statistics 2025) відносить окремі країни Східної Азії до світових лідерів за Індексом промислового розвитку, чи Цілей сталого розвитку 9 (The SDG 9 Industry Index): Тайвань – 1-ше місце у світі, Південна Корея – 2-ге місце; Японія – 8-ме місце, Китай – 10-те місце. Основою цього індексу є розвиток промисловості, інновацій та інфраструктури [8, с. 30].

Також, ці країни Східної Азії мають одну з найвищих у світі частку промислового виробництва (додана вартість) у ВВП у 2024 р.: Тайвань – 35,8 % (3-є місце у світі), Китай – 28 % (8-ме місце), Південна Корея – 27,3 % (10-те місце), Японія – 21,4 % (19-те місце). У Монголії цей показник суттєво нижчий – 8,1 % (138-ме місце), а у спеціальних адміністративних районів Китаю він, взагалі, знаходиться на мінімальному рівні, у Гонконгу – 1,0 % (204-те місце), а у Макао – 0,7 % (207-ме місце). Загалом у цьому рейтингу є 212 держав та територій [9].

Дещо вище значення цього показника у Північній Кореї (17,6 %, 35-те місце) не буде свідченням розвинутої промисловості, оскільки ВВП (обмінний курс) цієї країни у 2024 р. за оцінкою ООН становив 17,2 млрд дол. У такому випадку промислове виробництво Північної Кореї буде на рівні 3,03 млрд дол., що у 164,8 рази менше за відповідний показник Південної Кореї (499,2 млрд дол.) [7; 9; 10].

Отже, для подальшого аналізу структури товарного експорту доцільно залишити країни Східної Азії, що мають потужний та диверсифікований сектор промислового виробництва: Китай, Японія, Південна Корея, Тайвань.

Світова організація торгівлі наводить статистику стосовно структури товарного експорту, хоча й не дуже детальну, за період 2000–2024 рр. Проаналізуємо зміну структури товарного експорту у чотвирці обраних країн у 2024 р. порівняно з 2000 р. (табл. 1–4). У табл. 1 наведено обсяги та структуру товарного експорту Китаю у 2000 та 2024 рр. [11].

Економічні перетворення у економіці Китаю почалися з 1978 р. і до завершення XX ст. уже було досягнуто значних успіхів, але масова експансія експорту китайських товарів на світовий ринок розпочалася лише у XXI ст. За підсумками 2000 р. за розміром товарного експорту Китай (249,2 млрд дол.) займав лише 7-ме місце у світі, а в регіоні Східної Азії поступався Японії (479,2 млрд дол.). У наступні роки, він почав швидко покращувати свої позиції: 2001 р. – 6-те місце у світі (266,1 млрд дол.), 2002 р. – 5-те місце (325,6 млрд дол.); 2003 р. – 4-те місце (438,2 млрд дол.), 2004 р. – 3-є місце

(593,3 млрд дол.), 2007 р. – 2-ге місце (1 220,5 млрд дол.), 2009 р. – 1-ше місце (1 201,6 млрд дол.). Починаючи з 2009 р. за обсягом товарного експорту Китай уже жодного разу не втрачав світового лідерства, а за підсумками 2025 р. (3 771,8 млрд дол.) випереджав США (2 185,2 млрд дол.), що утримували 2-ге місце, в 1,73 рази [11].

Таблиця 1. Порівняння обсягів та структури товарного експорту Китаю у 2000 та 2024 рр.

Товарна група	2000 р.		2024 р.	
	Експорт, млрд дол.	Частка, %	Експорт, млрд дол.	Частка, %
Загальні обсяги торгівлі товарами	249,2	100	3575,8	100
1. Сільськогосподарська продукція	16,4	6,58	99,1	2,77
1.1. Продукти харчування	13,6	5,46	86,8	2,43
2. Паливо та продукти гірничої промисловості	12,4	4,98	107,7	3,01
2.1. Паливо	7,9	3,17	53,5	1,50
3. Промислова продукція	219,9	88,24	3260,2	91,17
3.1. Металургія	4,4	1,77	89,0	2,49
3.2. Хімічна промисловість	12,1	4,86	262,2	7,33
3.2.1. Фармацевтична продукція	1,8	0,72	21,9	0,61
3.3. Машини та транспортне обладнання	82,6	33,15	1744,8	48,79
3.3.1. Офісне та телекомунікаційне обладнання	43,5	17,46	714,1	19,97
3.3.1.1. Обладнання для обробки даних та роботи в офісі	18,6	7,46	211,4	5,91
3.3.1.2. Телекомунікаційне обладнання	19,5	7,83	294,7	8,24
3.3.1.3. Інтегральні мікросхеми та електронні компоненти	5,4	2,17	207,9	5,81
3.3.2. Транспортне обладнання	9,6	3,85	314,1	8,78
3.3.2.1. Автомобільна продукція	1,6	0,64	191,3	5,35
3.4. Текстиль	16,1	6,46	142,0	3,97
3.5. Одяг	36,1	14,49	165,2	4,62

Джерело: сформовано на основі [11].

За період 2000–2024 рр. Китай скоротив частку сільськогосподарської продукції (з 6,58 % до 2,77 %), а також палива та продуктів гірничої промисловості (з 4,98 % до 3,01 %) у своєму товарному експорті, але наростив частку промислової продукції (з 88,24 % до 91,17 %). Таке зростання експорту промислових товарів у відсотках може здаватися незначним, але обсяги цього експорту зросли у 14,8 рази (з 219,9 млрд дол. до 3 260,2 млрд дол.) [11].

У структурі експорту промислової продукції відбулося суттєве скорочення частки текстильних виробів (з 6,46 % до 3,97 %) та, найбільше скорочення, це експорт одягу (з 14,49% до 4,62 %). Частина цього скорочення була обумовлена створенням нових центрів відповідного виробництва у країнах Південно-Східної Азії (В'єтнам, Індонезія, Філіппіни) та Південної Азії (Бангладеш, Індія, Пакистан, Шрі-Ланка). Проте, Китай продовжує залишатися найбільшим експортером цих видів продукції з великим відривом від другого місця: текстильні вироби (Індія – 18,8 млрд дол., лише 13,2 % від показника Китаю), одяг (Бангладеш – 38,5 млрд дол., лише 23,3 % від показника Китаю) [11].

Найбільшого зростання було досягнуто у виробництві машин та транспортного обладнання з 33,15 % у 2000 р. до 48,79 % у 2024 р., а в окремих підгрупах машинобудівної продукції найбільшого успіху Китай досяг у таких видах продукції: інтегральні мікросхеми та електронні компоненти з 2,17 % до 5,81 %, автомобільна продукція з 0,64 % до 5,35 %. Якщо ж розглядати загальні обсяги продажу та за підсумками 2024 р. Китай займав 1-ше місце у світі за експортом машин та транспортного обладнання з показником 1 744,8 млрд дол. випереджаючи Німеччину (794,4 млрд дол.), що займала 2-ге місце у 2,2 рази. За окремими групами машинобудівної продукції Китай, також утримував першість, за виключення автомобільної продукції (191,3 млрд дол.), де він поступався Німеччині (279,7 млрд дол.), але це відставання з кожним роком скорочується [11].

Серед основних товарів китайського експорту у 2024 р. були такі види продукції: телефони – 319,0 млрд дол. (8,87 % китайського товарного експорту), комп’ютери – 185,0 млрд дол. (5,14 %), інтегральні мікросхеми – 171,0 млрд дол. (4,7 %), легкові автомобілі – 90,3 млрд дол. (2,51%), електричні батареї – 76,2 млрд дол. (2,12 %). Це виробництво та експорт забезпечувалося як китайськими компаніями, так і філіями транснаціональних корпорацій (ТНК) з інших країн світу [12].

Таблиця 2. Порівняння обсягів та структури товарного експорту Японії у 2000 та 2024 рр.

Товарна група	2000 р.		2024 р.	
	Експорт, млрд дол.	Частка, %	Експорт, млрд дол.	Частка, %
Загальні обсяги торгівлі товарами	479,2	100	707,0	100
1. Сільськогосподарська продукція	4,4	0,92	12,2	1,73
1.1. Продукти харчування	2,2	0,46	8,1	1,15
2. Паливо та продукти гірничої промисловості	7,4	1,54	34,0	4,81
2.1. Паливо	1,5	0,31	9,9	1,40
3. Промислова продукція	449,7	93,84	583,2	82,49
3.1. Металургія	14,8	3,09	29,0	4,10
3.2. Хімічна промисловість	35,2	7,35	76,9	10,88
3.2.1. Фармацевтична продукція	2,7	0,56	7,9	1,23
3.3. Машини та транспортне обладнання	329,7	68,80	392,1	55,46
3.3.1. Офісне та телекомунікаційне обладнання	108,2	22,58	59,1	8,36
3.3.1.1. Обладнання для обробки даних та роботи в офісі	35,2	7,35	11,0	1,56
3.3.1.2. Телекомунікаційне обладнання	30,5	6,36	6,6	0,93
3.3.1.3. Інтегральні мікросхеми та електронні компоненти	42,5	8,87	41,4	5,86
3.3.2. Транспортне обладнання	114,5	23,89	178,5	25,25
3.3.2.1. Автомобільна продукція	88,1	18,38	150,9	21,34
3.4. Текстиль	7,0	1,46	5,6	0,79
3.5. Одяг	0,5	0,10	1,0	0,14

Джерело: сформовано на основі [11].

Ситуація у структурі та динаміці експорту Японії, дещо відрізняється від Китаю. Головним чином це обумовлено тим, що японська економіка та промислове виробництво досягло піку своєї могутності на межі 80-х та 90-х рр. XX ст., а надалі воно зазнало певного спаду. Обсяги та структуру товарного експорту Японії у 2000 та 2024 рр. наведені у табл. 2 [11].

За обсягом товарного експорту у 2000 р. Японія (479,2 млрд дол.) знаходилася на 3-й позиції у загальносвітовому рейтингу поступаючись США та Німеччині. У наступні роки вона втратила декілька позицій поступившись у 2004 р. Китаю та перейшовши на 4-те місце у світі, а з 2019 р. ще й Нідерландам опустившись на 5-те місце де залишається й за підсумками 2025 р. [11].

На відміну від Китаю, частка сільськогосподарської продукції у структурі японського експорту зросла з 0,92 % у 2000 р. до 1,73 % у 2024 р., що може бути обумовлено популяризацією японської кухні (ресторанного бізнесу) в інших країнах світу та, відповідним, зростанням експорту специфічних для цієї кухні продуктів харчування. Зростання частки палива та продуктів гірничої промисловості з 0,31 % до 1,4 % зумовлено збільшенням експорту нафтопродуктів [11].

Частка промислової продукції у загальному товарному експорті Японії зазнала суттєвого скорочення з 93,84 % у 2000 р. до 82,49 % у 2024 р. За окремими підгрупами промислових товарів відбулося незначне зростання частки металургії з 3,09 % до 4,1 % та більш вагоме у хімічній промисловості з 7,35 % до 10,88 %. Японія спеціалізується на виробництві та експорті дорогих марок сталі та продуктів спеціальної хімії, що використовуються у виробничих процесах електронних компонентів. Частка текстильних виробів скоротилася з 1,46 % до 0,49%, а частка одягу зросла з 0,1 % до 0,14 %, але продовжує залишатися на мінімальному рівні [11].

Значне скорочення частки японського експорту відбулося як у загальній групі машини та транспортне обладнання з 68,8 % у 2000 р. до 55,46 % у 2024 р., так і у більшості підгруп товарів, що входять до неї. Виключенням є

транспорті обладнання, де спостерігалось зростання частки з 23,89 % до 25,25 % та його складової – автомобільна продукція з 18,38 % до 21,34 %. Така ситуація обумовлена технологічним лідерством японського автомобілебудування, яке продовжує зберігатися [11].

Серед основних товарів японського експорту у 2024 р. були такі види продукції: легкові автомобілі – 116,0 млрд дол. (15,7 % японського товарного експорту), інтегральні мікросхеми – 46,3 млрд дол. (6,26 %), обладнання для виробництва електронної техніки та компонентів – 30,7 млрд дол. (4,15 %), автомобільні комплектуючі – 26,7 млрд дол. (3,61 %), золото – 19,5 млрд дол. (2,65 %) [13].

У експорті обладнання для виробництва електронної техніки та компонентів Японіє є світовим лідером забезпечуючи 23,7 % загальносвітового експорту цієї продукції [14], а основна частину цього експорту надходить до таких країн: Китай – 14,4 млрд дол. (46,8 % японського експорту цієї групи товарів), Тайвань – 4,56 млрд дол. (14,8 %), Південна Корея – 4,33 млрд дол. (14,1 %), США – 3,79 млрд дол. (12,3 %), Сінгапур – 866 млн дол. (2,82 %) [13].

Структура економіки загалом, а також промислового сектору та товарного експорту Південної Кореї має багато спільного з Японією. Обсяги та структуру товарного експорту Південної Кореї у 2000 та 2024 рр. наведені у табл. 3 [11].

За обсягом товарного експорту у 2000 р. Південна Корея (172,3 млрд дол.) знаходилася на 12-й позиції у загальносвітовому рейтингу, а серед країн Східної Азії поступалася Японії та Китаю. До 2024 р. Південній Кореї вдалося покращити свої позиції (683,6 млрд дол.) перемістившись на 8-ме місце у світі, але серед країн регіону вона продовжувала зберегла 3-ю позицію [11].

**Таблиця 3. Порівняння обсягів та структури товарного експорту
Південної Кореї у 2000 та 2024 рр.**

Товарна група	2000 р.		2024 р.	
	Експорт, млрд дол.	Частка, %	Експорт, млрд дол.	Частка, %
Загальні обсяги торгівлі товарами	172,3	100	683,6	100
1. Сільськогосподарська продукція	4,3	2,50	16,6	2,43
1.1. Продукти харчування	2,7	1,57	11,1	1,62
2. Паливо та продукти гірничої промисловості	11,5	6,67	69,0	10,09
2.1. Паливо	9,4	5,46	52,6	7,69
3. Промислова продукція	154,9	89,90	592,2	86,63
3.1. Металургія	6,7	3,89	27,9	4,08
3.2. Хімічна промисловість	13,8	8,01	94,1	13,77
3.2.1. Фармацевтична продукція	0,3	0,17	8,3	1,21
3.3. Машини та транспортне обладнання	100,3	58,21	394,7	57,74
3.3.1. Офісне та телекомунікаційне обладнання	58,7	34,07	173,8	25,42
3.3.1.1. Обладнання для обробки даних та роботи в офісі	19,6	11,38	22,1	3,23
3.3.1.2. Телекомунікаційне обладнання	14,4	8,36	16,9	2,47
3.3.1.3. Інтегральні мікросхеми та електронні компоненти	24,7	14,34	134,8	19,72
3.3.2. Транспортне обладнання	25,0	14,51	125,0	18,29
3.3.2.1. Автомобільна продукція	15,2	8,82	93,2	13,63
3.4. Текстиль	12,7	7,37	6,8	0,99
3.5. Одяг	5,0	2,90	1,9	0,28

Джерело: сформовано на основі [11].

Частка сільськогосподарської продукції у структурі південнокорейського експорту зазнала мінімального скорочення з 2,5 % у 2000 р. до 2,43 % у 2024 р. Частка палива та продуктів гірничої промисловості зросла з 6,67 % до 10,09 %, оскільки Південна Корея є одним з регіональних лідерів з виробництва та експорту нафтопродуктів [11].

Частка промислової продукції у загальному товарному експорті Південної Кореї зазнала незначного скорочення з 89,9 % у 2000 р. до 86,63 %

у 2024 р. За окремими підгрупами промислових товарів відбулося незначне зростання частки металургії з 3,89 % до 4,08 % та дуже суттєве зростання у хімічній промисловості з 8,01 % до 13,77 %, а особливо у фармацевтичному виробництві з 0,17 % до 1,21 %. Частка текстильних виробів суттєво скоротилася з 7,37 % до 0,99%, а частка одягу скоротилася більше ніж на порядок з 2,9 % до 0,28 %, що обумовлено переходом з працемісткого виробництва на капіталомістке та технологічно містке виробництва [11].

Скорочення частки загальної групи машини та транспортне обладнання були незначним з 58,21 % у 2000 р. до 57,74 % у 2024 р. Більшість підгруп товарів машинобудування зазнали скорочення, а у експорті інтегральних мікросхем та електронних компонентів, навпаки, було зафіксовано зростання. Це пов'язано з тим, що дві південнокорейські компанії (Samsung Electronics та SK Hynix) є найбільшими у світі виробниками чипів пам'яті. У експорті транспортного обладнання, також спостерігалось зростання частки з 14,51 % до 18,29 % та його складової – автомобільна продукція з 8,82 % до 13,63 % [11].

Серед основних товарів південнокорейського експорту у 2024 р. були такі види продукції: інтегральні мікросхеми – 139,0 млрд дол. (19,3 % товарного експорту Південної Кореї), легкові автомобілі – 70,6 млрд дол. (9,8 %), нафтопродукти – 51,3 млрд дол. (7,12 %), вантажні та пасажирські судна – 23,9 млрд дол. (3,32 %), автомобільні комплектуючі – 19,1 млрд дол. (2,65 %) [15].

Тайвань у цій групі країн майже повністю зберіг частку промислових товарів у товарному експорті, але суттєво змінилася його структура. Обсяги та структуру товарного експорту Тайваню у 2000 та 2024 рр. наведено у табл. 4 [11].

**Таблиця 4. Порівняння обсягів та структури товарного експорту
Тайваню у 2000 та 2024 рр.**

Товарна група	2000 р.		2024 р.	
	Експорт, млрд дол.	Частка, %	Експорт, млрд дол.	Частка, %
Загальні обсяги торгівлі товарами	151,4	100	474,4	100
1. Сільськогосподарська продукція	3,5	2,31	6,7	1,41
1.1. Продукти харчування	1,8	1,19	4,6	0,97
2. Паливо та продукти гірничої промисловості	3,5	2,31	21,1	4,45
2.1. Паливо	1,7	1,12	12,7	2,68
3. Промислова продукція	141,0	93,13	443,9	93,57
3.1. Металургія	4,6	3,04	9,6	2,02
3.2. Хімічна промисловість	9,3	6,14	31,0	6,53
3.2.1. Фармацевтична продукція	0,1	0,07	0,9	0,19
3.3. Машини та транспортне обладнання	86,6	57,20	349,9	73,76
3.3.1. Офісне та телекомунікаційне обладнання	57,8	38,18	294,6	62,10
3.3.1.1. Обладнання для обробки даних та роботи в офісі	29,3	19,35	103,1	21,73
3.3.1.2. Телекомунікаційне обладнання	6,7	4,43	13,3	2,80
3.3.1.3. Інтегральні мікросхеми та електронні компоненти	21,8	14,40	178,2	37,56
3.3.2. Транспортне обладнання	6,1	4,03	12,9	2,72
3.3.2.1. Автомобільна продукція	2,2	1,45	7,0	1,48
3.4. Текстиль	11,9	7,86	6,4	1,35
3.5. Одяг	3,0	1,98	0,5	0,11

Джерело: сформовано на основі [11].

За обсягом товарного експорту у 2000 р. Тайвань (151,4 млрд дол.) знаходився на 14-й позиції у загальносвітовому рейтингу, а серед країн Східної Азії поступався Японії, Китаю та Південній Кореї. До 2025 р. Тайвань (641,0 млрд дол.) перемістився на 12-те місце у світі, а у Східній Азії залишився на 4-й позиції [11].

Частка сільськогосподарської продукції у структурі експорту з Тайваню скоротилася з 2,31 % у 2000 р. до 1,41 % у 2024 р., а частка палива та

продуктів гірничої промисловості, навпаки, зросла майже двократно з 2,31 % до 4,45 % [11].

Частка промислової продукції у загальному товарному експорті Тайваню зазнала мінімального зростання з 93,13 % у 2000 р. до 93,57 % у 2024 р. За окремими підгрупами промислових товарів відбулося скорочення частки металургії з 3,04 % до 2,02 % та незначне зростання у хімічній промисловості з 6,14 % до 6,53 %. Частка текстильних виробів суттєво скоротилася з 7,86 % до 1,35%, а частка одягу скоротилася майже у 20 разів з 1,98 % до 0,11 % [11].

Зростання у загальній групі машини та транспортне обладнання було найбільшим серед країн регіону Східної Азії з 57,2 % у 2000 р. до 73,76 % у 2024 р. та ще більшим у його підгрупі офісне та телекомунікаційне обладнання з 38,18 % до 62,1 %. Основною групою товарів, що забезпечила як перше, так і друге зростання були інтегральні мікросхеми та електронні компоненти, які показали понад двократне зростання з 14,4 % до 37,56 % [11]. Тайванська компанія Taiwan Semiconductor Manufacturing Company (TSMC) є найбільшим виробником інтегральних мікросхем у світі, а її основні виробничі потужності розміщуються саме на о. Тайвань. Ця тайванська компанія (TSMC), є найбільш відомою, але далеко не єдиною, що має відношення до виробництва напівпровідників. У рейтингу Companies Market Cap серед найбільших у світі розробників та виробників напівпровідникових виробів (загалом 156 компаній) є 20 ТНК з Тайваню. Це більше ніж в окремо взятих, інших країнах Східної Азії: Китай – 19 ТНК, Японія – 15 ТНК, Південна Корея – 3 ТНК. Серед світових виробників цього виду продукції більше компаній, ніж у Тайваню (64 ТНК) мають лише США [16].

У експорті транспортного обладнання спостерігалось скорочення частки з 4,03 % до 2,72 %, а частка його складової – автомобільна продукція залишилася майже без зміни, мінімальне зростання з 1,45 % до 1,48 % [11].

Серед основних товарів експорту з Тайваню у 2024 р. були такі види продукції: інтегральні мікросхеми – 223,0 млрд дол. (42,0 % товарного експорту Тайваню), комп'ютери – 60,6 млрд дол. (11,4 %), телефони – 27,3 млрд дол. (5,13 %), комплектуючі до офісної техніки – 18,4 млрд дол. (3,46 %), носії для запису аудіо – 8,8 млрд дол. (1,66 %) [17].

У експорті інтегральних мікросхем Тайвань є світовим лідером забезпечуючи 24,1 % загальносвітового експорту цієї продукції [14], а основна частину цього експорту надходить до таких країн: Китай – 52,6 млрд дол. (23,6 % експорту цієї групи товарів з Тайваню), Гонконг – 43,7 млрд дол. (19,6 %), Сінгапур – 40,3 млрд дол. (18,1 %), Південна Корея – 21,2 млрд дол. (9,49 %), Японія – 14,6 млрд дол. (6,52 %) [18].

При порівнянні ситуації в країнах Східної Азії з Україною слід визначити катастрофічне положення нашої країни, що обумовлено деградацією промислового виробництва та, відповідно, експорту промислової продукції з України. У 2000 р. товарний експорт України становив 14,6 млрд дол., а у 2024 р. 41,7 млрд дол., але ці показники не враховують інфляційних процесів. Частка промислової продукції у товарному експорті України у 2000 р. становила 67,12 % (9,8 млрд дол.), а у 2024 р. вона скоротилася у більше ніж два рази до 30,46 % (12,7 млрд дол.). Частка групи машини та транспортне обладнання за цей період скоротилася з 12,33 % (1,8 млрд дол.) до 8,63 % (3,6 млрд дол.). Тобто, лише експорт інтегральних мікросхем та електронних компонентів з Тайваню (172,2 млрд дол.) у 2024 р. перевищував весь експорт машинобудівної продукції з України (3,6 млрд дол.) у 47,8 рази [11]. Для порівняння з Україною, Тайвань за площею (36,2 тис км²) буде лише трохи більшим за Одеську обл. (33,3 тис. км²), а за чисельністю населення (23,36 млн осіб) буде становити близько 2/3 від населення в Україні (33,38 млн осіб) [19].

Натомість частка експорту сільськогосподарської продукції з України за цей період зросла майже у шість разів, з 10,96 % (1,6 млрд дол.) до 57,79 % (24,1 млрд дол.) [11]. Але це зростання не є свідченням ефективної роботи

сільськогосподарського сектору української економіки. Три основні товари українського експорту у 2024 р. були такі: кукурудза – 5,79 млрд дол. (12,8 % товарного експорту України), соняшникова олія – 5,14 млрд дол. (11,3 %), пшениця – 4,45 млрд дол. (9,82 %). Разом це 33,92 % товарного експорту України [20]. Це продукція без будь якої переробки (зерно кукурудзи та пшениці), або з мінімальною переробкою (соняшникова олія). Країни Східної Азії, якщо й експортують сільськогосподарську продукцію, то це, в переважній більшості, готові харчові продукти, а не сировина для їх виробництва.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Серед країн Східної Азії для проведення більш детального аналізу змін у структурі їхнього товарного експорту були обрані Китай, Японія, Південна Корея та Тайвань. Основними критеріями такого відбору була наявність у цих країнах різногалузевого, диверсифікованого промислового сектору економіки, що здатен виробляти конкурентоспроможну продукцію зі значною часткою доданої вартості. Інші країни регіону (Монголія, Північна Корея) та окремі адміністративні райони Китаю (Гонконг, Макао) були визнані недоцільними для долучення до більш детального аналізу через мінімальний рівень промислового виробництва, а Північна Корея, окрім зазначеного, через технологічну відсталість та відсутність експорту її промислової продукції на закордонні ринки.

Визначаючи зміну частки промислової продукції у товарному експорті країн Східної Азії було підтверджено її високий рівень як на початку порівняння у 2000 р., так і на його завершення у 2024 р. Серед країн регіону найвища частка промислової продукції у товарному експорті на 2000 р. була у Японії (93,84 %), а наступні позицію розподілилися так: Тайвань – 93,13 %, Південна Корея – 89,9 %, Китай – 88,24 %. До 2024 р. показники Тайваню (93,57 %) та Китаю (91,17 %) зросли, а Південної Кореї (86,63 %) та Японії (82,49 %) скоротилися, але промислова продукція залишилася основою експорту для кожної з цих країн.

Провівши порівняльний аналіз змін частки машин та транспортного обладнання у загальному товарному експорті країн регіону Східної Азії слід виділити Тайвань, якому вдалося досягти найбільшого зростання та найвищого рівня цього показника на 2024 р. (73,76 %). Така ситуація обумовлена особливим положенням тайванської компанії TSMC як найбільшого виробника складних мікросхем, а в окремих видах продукції ця компанія є світовим монополістом. Показник Південної Кореї зазнав незначного скорочення до рівня 57,74 %, але країна залишається потужним виробником багатьох видів продукції машинобудування, а в окремих видах (мікросхеми пам'яті) займає домінуюче положення на світовому ринку. Японія, серед цієї групи країн зазнала найбільшого скорочення частки машинобудівної продукції у своєму товарному експорті до 55,46 % у 2024 р., але залишається, наприклад, найбільшим експортером у світі обладнання для виробництва електронної техніки та компонентів, що є найбільш складним видом техніки загалом. Китай суттєво покращив свою частку машинобудівної продукції (з 33,15 % у 2000 р. до 48,79 % у 2024 р.) та є найбільшим виробником переважної більшості видів продукції машинобудування у світі.

Дослідивши ситуацію зі зміною структури товарного експорту в Україні можна констатувати протилежні тенденції, а саме суттєве скорочення частки промислової продукції в експорті та динамічне зростання частки сільського господарства, що свідчить про відставання економіки нашої держави від світових тенденцій та регіонів світу, які є центрами економічного зростання сучасності.

У подальшому дослідженні економіки країн Східної Азії доцільно проаналізувати товарні потоки між країнами цього регіону, що має надати більш глибоке розуміння їхнього технологічного розвитку та формування регіональних ланцюгів з виготовлення кінцевої продукції.

Література

1. Джонсон Чалмерс. Японське економічне диво. Як професійна влада та бізнес збудували провідну економіку світу / пер. з англ. Роман Ключко. Київ: Наш Формат, 2022. 456 с.
2. Еліс Амстен. Корейське економічне диво. Як Південна Корея стала технологічним гігантом за 30 років. / пер. з англ. Ярослав Вішталюк. Київ: Наш Формат, 2024. 480 с.
3. Лін Чень. Китайське диво і глобалізація. Від іноземних інвестицій до місцевих компаній-чемпіонів. / пер. з англ. Роман Ключко. Київ: Наш Формат. 2024. 256 с.
4. Роберт Вейд. Тайванське економічне диво. Як невеликий острів став інноваційним центром світу. / пер. з англ. Ярослав Вішталюк, Роман Ключко, Володимир Цибка. Київ: Наш Формат. 2025. 608 с.
5. Country & Product Complexity Rankings. Harvard College. URL: <https://atlas.hks.harvard.edu/rankings> (date of access: 10.04.2026).
6. The Economic Complexity Index (ECI) and the Product Complexity Index (PCI). The Observatory of Economic Complexity (OEC). <https://oec.world/en/rankings/eci/hs6/hs96?tab=ranking> (date of access: 10.04.2026).
7. Manufacturing, value added (current US\$). Data. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.CD> (date of access: 10.04.2026).
8. International Yearbook of Industrial Statistics 2025. United Nations Industrial Development Organization (UNIDO). URL: https://stat.unido.org/portal/storage/file/publications/yb/2025/UNIDO_IndustrialStatistics_Yearbook_2025.pdf (date of access: 10.04.2026).
9. Industry, innovation and infrastructure (SDG 9). Progress and Outlook Assessment. United Nations Industrial Development Organization (UNIDO). URL: <https://stat.unido.org/analytical-tools/sdg> (date of access: 10.04.2026).

10. Gross Domestic Product (GDP)/breakdown at current prices in US Dollars (all country). United Nations Statistics Division (UNSD) <https://unstats.un.org/sdgs/dataportal> (date of access: 10.04.2026).

11. Merchandise Trade. Dashboard. World Trade Organization (WTO). URL: https://stats.wto.org/dashboard/merchandise_en.html (date of access: 10.04.2026).

12. China. Export and import. The Observatory of Economic Complexity (OEC). URL: <https://oec.world/en/profile/country/chn> (date of access: 10.04.2026).

13. Japan. Export and import. The Observatory of Economic Complexity (OEC). URL: <https://oec.world/en/profile/country/jpn> (date of access: 10.04.2026).

14. Machines and apparatus of kind used solely or principally for the manufacture of semiconductor boules or wafers, semiconductor devices, electronic integrated circuits or flat panel displays. Export and import. The Observatory of Economic Complexity (OEC). URL: <https://oec.world/en/profile/hs/machines-and-apparatus-of-a-kind-used-solely-or-principally-for-the-manufacture-of-semiconductor-boules-or-wafers-semiconductor-devices-electronic-integrated-circuits-or-flat-panel-displays> (date of access: 10.04.2026).

15. South Korea. Export and import. The Observatory of Economic Complexity (OEC). URL: <https://oec.world/en/profile/country/kor> (date of access: 10.04.2026).

16. Top publicly traded semiconductor companies by revenue. Companies Market Cap Forbes. URL: <https://companiesmarketcap.com/semiconductors/largest-semiconductor-companies-by-revenue/> (date of access: 10.04.2026).

17. Chinese Taipei. Export and import. The Observatory of Economic Complexity (OEC). URL: <https://oec.world/en/profile/country/twn> (date of access: 10.04.2026).

18. Integrated Circuits. Export and import. The Observatory of Economic Complexity (OEC). URL: <https://oec.world/en/profile/hs/integrated-circuits> (date of access: 10.04.2026).

19. World Economic Outlook (October 2025). International Monetary Fund (IMF). URL: <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets/WEO> (date of access: 10.04.2026).

20. Ukraine. Export and import. The Observatory of Economic Complexity (OEC). URL: <https://oec.world/en/profile/country/ukr> (date of access: 10.04.2026).

References

1. Chalmers, Dz. (2022), Yapons'ke ekonomichne dyvo. Yak profesijna vlada ta biznes zbuduvaly providnu ekonomiku svitu [The Japanese Economic Miracle. How Professional Government and Business Built the World's Leading Economy], Nash Format, Kyiv, Ukraine.

2. Amsten, E. (2024), Korejs'ke ekonomichne dyvo. Yak Pivdenna Koreia stala tekhnolohichnym hihantom za 30 rokiv [The Korean Economic Miracle. How South Korea Became a Technology Giant in 30 Years], Nash Format, Kyiv, Ukraine.

3. Chen', L. (2024), Kytajs'ke dyvo i hlobalizatsiia. Vid inozemnykh investytsij do mistsevykh kompanij-chempioniv [The Chinese Miracle and Globalization. From Foreign Investment to Local Champion Companies], Nash Format, Kyiv, Ukraine.

4. Vejd, R. (2025), Tajvans'ke ekonomichne dyvo. Yak nevelykyj ostriv stav innovatsijnym tsentrom svitu [The Taiwanese Economic Miracle. How a Small Island Became the World's Innovation Center], Nash Format. Kyiv, Ukraine.

5. Harvard College (2026), "Country & Product Complexity Rankings.", available at: <https://atlas.hks.harvard.edu/rankings> (Accessed 10.04.2026).

6. The Observatory of Economic Complexity (OEC) (2025), "The Economic Complexity Index (ECI) and the Product Complexity Index (PCI).",

available at: <https://oec.world/en/rankings/eci/hs6/hs96?tab=ranking> (Accessed 10.04.2026).

7. World Bank Open Data (2026), “Manufacturing, value added (current US\$). Data”, available at: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.CD> (Accessed 10.04.2026).

8. United Nation Industrial Development Organization (UNIDO) (2025), “International Yearbook of Industrial Statistics”, available at: https://stat.unido.org/portal/storage/file/publications/yb/2025/UNIDO_IndustrialStatistics_Yearbook_2025.pdf (Accessed 10.04.2026).

9. United Nations Industrial Development Organization (UNIDO) (2026), “Industry, innovation and infrastructure (SDG 9). Progress and Outlook Assessment.”, available at: <https://stat.unido.org/analytical-tools/sdg> (Accessed 10.04.2026).

10. United Nations Statistics Division (UNSD) (2026), “Gross Domestic Product (GDP)/breakdown at current prices in US Dollars (all country).”, available at: <https://unstats.un.org/sdgs/dataportal> (Accessed 10.04.2026).

11. World Trade Organization (WTO). (2026), “Merchandise Trade. Dashboard”, available at: https://stats.wto.org/dashboard/merchandise_en.html (Accessed 10.04.2026).

12. The Observatory of Economic Complexity (OEC) (2026), “China. Export and import.”, available at: <https://oec.world/en/profile/country/chn> (Accessed 10.04.2026).

13. The Observatory of Economic Complexity (OEC). (2026), “Japan. Export and import.”, available at: <https://oec.world/en/profile/country/jpn> (Accessed 10.04.2026).

14. The Observatory of Economic Complexity (OEC) (2026), “Machines and apparatus of kind used solely or principally for the manufacture of semiconductor boules or wafers, semiconductor devices, electronic integrated circuits or flat panel displays. Export and import.”, available at: <https://oec.world/en/profile/hs/machines-and-apparatus-of-a-kind-used-solely-or->

principally-for-the-manufacture-of-semiconductor-boules-or-wafers-semiconductor-devices-electronic-integrated-circuits-or-flat-panel-displays (Accessed 10.04.2026).

15. The Observatory of Economic Complexity (OEC) (2026), “South Korea. Export and import.”, available at: <https://oec.world/en/profile/country/kor> (Accessed 10.04.2026).

16. Forbes (2026), “Top publicly traded semiconductor companies by revenue. Companies Market Cap”, available at: <https://companiesmarketcap.com/semiconductors/largest-semiconductor-companies-by-revenue/> (Accessed 10.04.2026).

17. The Observatory of Economic Complexity (OEC) (2026), “Chinese Taipei. Export and import.”, available at: <https://oec.world/en/profile/country/twn> (Accessed 10.04.2026).

18. The Observatory of Economic Complexity (OEC) (2026), “Integrated Circuits. Export and import.”, available at: <https://oec.world/en/profile/hs/integrated-circuits> (Accessed 10.04.2026).

19. International Monetary Fund (2025), “World Economic Outlook (October 2025)”, available at: <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets/WEO> (Accessed 10.04.2026).

20. The Observatory of Economic Complexity (OEC). (2026), “Ukraine. Export and import.”, available at: <https://oec.world/en/profile/country/ukr> (Accessed 10.04.2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 12.04.26

Прорецензовано / Revised: 20.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26